

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY

Evidenčné číslo: 103002/B/2017/ 3062629293

**OPRAVNÉ POLOŽKY A ICH OCEŇOVANIE V
ÚČTOVNÍCTVE**

Bakalárska práca

2017

Mária Cabanová

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY

**OPRAVNÉ POLOŽKY A ICH OCEŇOVANIE V
ÚČTOVNÍCTVE**

Bakalárska práca

Študijný program: Účtovníctvo

Študijný odbor: Účtovníctvo

Školiace pracovisko: Katedra účtovníctva a audítorstva

Vedúci záverečnej práce: Ing. Marek Szász, PhD.

Bratislava, 2017

Mária Cabanová

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

ABSTRAKT

CABANOVÁ, Mária: *Opravné položky a ich oceňovanie v účtovníctve*. Bakalárska práca. Ekonomická Univerzita v Bratislave. Fakulta hospodárskej informatiky; Katedra účtovníctva a audítorstva. Vedúci záverečnej práce: Ing. Marek Szász, PhD. Bratislava: FHI EU, 2017, 40 strán. Cieľom bakalárskej práce je objasniť funkciu a oceňovanie opravných položiek. Práca je rozdelená do troch kapitol. Obsahuje osem tabuliek. Prvá kapitola je venovaná charakteristike základných pojmov, právnej úprave a opisu jednotlivých častí majetku ku ktorým sú opravné položky vytvárané. V druhej časti sme si vytýčili základné ciele a určili metódy skúmania. Posledná časť je venovaná oceňovaniu opravných položiek v praktickej rovine pomocou piatich názorných príkladov. Výsledkom mojej práce je zhrnutie účtovania opravných položiek a ich oceňovania.

Kľúčové slová:

opravné položky, zníženie hodnoty majetku, oceňovanie

ABSTRACT

CABANOVÁ, Mária: *Adjustments and their valuation in accounting*. Bachelor thesis. University of Economics in Bratislava. Faculty of Economic informatics; Department of Accountancy and Auditing. - Ing. Marek Szász, PhD. Bratislava: FHI EU, 2016, 40 pages. The main aim of my Bachelor thesis is to clarify function of provisions. My thesis consists of three chapters and eight tables. In first chapter I describe basic terms, national and European legislations. Second chapter describe methods used in this thesis. Third chapter deals with economic models where we value adjustments and account about them. The result of my thesis is the summary of provisions and their valuation in accounting.

Key words:

Adjustments, impairments of assets, measurement

Obsah

Úvod.....	9
1 Aktuálny stav riešenej problematiky doma a v zahraničí	11
1.1 Charakteristika základných pojmov	11
1.2 Právna úprava a význam opravných položiek v Slovenskej republike	13
1.3 Právna úprava a význam opravných položiek v zahraničí	15
1.4 Opravné položky a ich použitie.....	18
2 Ciele práce, metodika práce a metódy skúmania	23
3 Výsledky práce a diskusia.....	25
3.1 Opravné položky k dlhodobému majetku – oceňovanie	25
3.2 Opravné položky k finančnému majetku – oceňovanie	29
3.3 Opravné položky k zásobám – oceňovanie	30
3.4 Opravné položky k pohľadávkam – oceňovanie	32
Záver	37
Zoznam použitej literatúry	39

Zoznam skratiek

D – strana dal

DM – dlhodobý majetok

DPH – daň z pridanej hodnoty

IAS - International Accounting Standards (Medzinárodné účtovné štandardy)

IFRS - International Financial Reporting Standards (Medzinárodné štandardy finančného výkazníctva)

IÚD – interný účtovný doklad

MD – strana má dať

OC – obstarávacía cena

OP – opravné položky

PFA – prijatá faktúra

PPC – predpokladaná predajná cena

PPD – príjmový pokladničný doklad

VFA – vystavená faktúra

ZC – zostatková cena

Z.z. – zbierka zákonov

Zoznam tabuliek a ilustrácií

Tabuľka č.1: Účtovanie opravných položiek k dlhodobému hmotnému majetku

Tabuľka č.2: Účtovanie opravných položiek k dlhodobému hmotnému majetku

Tabuľka č.3: Účtovanie opravných položiek k dlhodobému hmotnému majetku

Tabuľka č.4: Účtovanie opravných položiek k dlhodobému finančnému majetku

Tabuľka č.5: Účtovanie opravných položiek k zásobám

Tabuľka č.6: Účtovanie opravných položiek k pohľadávkam

Tabuľka č.7: Výpočet opravných položiek k pohľadávkam

Tabuľka č.8: Účtovanie opravných položiek k pohľadávkam

Úvod

Správne ocenenie v účtovníctve je neodmysliteľnou súčasťou pravdivého a verného obrazu stavu účtovnej jednotky, na jeho zachovanie sa využívajú aj korekčné nástroje. Jedným z týchto nástrojov sú opravné položky, ktorými upravujeme ocenenie majetku. Opravné položky vytvárame pri zostavovaní účtovnej závierky tak aby sme dodržiavali legislatívu Slovenskej Republiky.

V bakalárskej práci vychádzame hlavne legislatívy ktorá sa zaoberá znížením hodnoty majetku u nás to je zákon č. 431/2002 Z.z. Zákona o účtovníctve a opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 16. decembra 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, ktorého posledná novela bola 16. decembra 2015 a nadobudla účinnosť od 1.1.2016. Z medzinárodných účtovných štandardov IAS (International Accounting Standards) sa našej témy týkajú IAS 36 – zníženie hodnoty majetku a IAS 2 – zásoby.

Tému záverečnej práce sme si zvolili na základe osobného záujmu o problematiku a z dôvodu praktického využívania účtovných operácií, na pozícii účtovníčky, samotnej autorky. Cieľom bakalárskej práce bolo objasniť problematiku opravných položiek a aplikovať spôsoby používania a ich oceňovania na piatich príkladoch. Opravné položky nám pomáhajú vytvárať verný a pravdivý obraz účtovníctva a preto ich považujeme za dôležité.

Bakalárska práca je rozdelená do troch kapitol.

V prvej kapitole sa zaoberáme charakteristikou základných pojmov. Sprehľadníme právnu úpravu opravných položiek a objasníme podľa akej účtovnej zásady opravné položky tvoríme. Hlbšie ich analyzujeme v rozdelení podľa jednotlivých druhov majetku – zároveň tu objasňujeme kedy a ako ich môžeme použiť.

V nasledujúcej kapitole popisujeme hlavný cieľ, metodiku a metódy skúmania práce. Vytýčíme si tu čiastkové ciele ktoré budeme jednotlivo spracúvať a taktiež opíšeme metódy získavania informácií pre danú tému.

V tretej kapitole sa venujeme praktickým príkladom. Na fiktívnych účtovných jednotkách si ukážeme ako oceňovať opravné položky a porovnáme rôzne spôsoby ich oceňovania.

V závere každého príkladu opravné položky a účtovné príklady s nimi súvisiace zaúčtujeme.

1 Aktuálny stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

V posledných desaťročiach naša legislatíva prešla viacerými zmenami. Osamostatnením Slovenskej republiky došlo k prechodu z centrálne plánovanej ekonomiky na trhovú. Vstupom Slovenska do Európskej Únie sa naše zákony neustále vyvíjajú, prechádzajú rôznymi zmenami a optimalizujú sa. Stávajú sa tak pre širokú laickú a odbornú verejnosť čo najzrozumiteľnejšie a najviac prospešné. Legislatívne zmeny zasiahli aj postupy účtovania. Vstupom do únie sme sa zaviazali upravovať právne normy v zmysle smerníc vydávaných Európskou Úniou tak aby boli čo najviac porovnateľné s Medzinárodnými štandardami Finančného výkazníctva - International Financial Reporting Standards (ďalej len „IFRS“) a Medzinárodnými účtovnými - International Accounting Standards (ďalej len „IAS“). V nasledujúcich podkapitolách sa budeme bližšie zaoberať základnými pojmami, stručnou právnou úpravou problematiky a charakterizujeme opravné položky k jednotlivým druhom majetku.

1.1 Charakteristika základných pojmov

Trhová ekonomika sa vyznačuje voľnou trhovou súťažou a slobodným podnikaním čo vytvára zdravú konkurenciu. Aby sa jednotlivé subjekty mohli správne rozhodovať potrebujú relevantné a spoľahlivé informácie, ktoré vedia porovnať. Tieto údaje sa spracovávajú v účtovníctve a zobrazujú v účtovnej závierke.

Účtovníctvo - ucelený systém ekonomických informácií v peňažnom vyjadrení pričom pri jeho vedení dodržiavame účtovné zásady. Prvou a najdôležitejšou zásadou, ktorou sa riadi každý účtovník je zásada verného a pravdivého zobrazenia skutočností. Zabezpečujeme ňou cieľ účtovníctva, ktorý nám cez účtovnú závierku ukáže presné informácie o stave účtovnej jednotky. Ostatné princípy sú prvej zásade vždy podriadené.¹ Zjednodušene ho môžeme charakterizovať aj ako systém evidencie v peňažných jednotkách, ktorý zobrazuje stav účtovnej jednotky.

Účtovná jednotka – ekonomický celok, na ktorý sa viaže účtovníctvo. Môže ňou byť právnická osoba so sídlom na území nášho štátu, zahraničná osoba, ktorá na území Slovenskej republiky podniká alebo fyzická osoba, ktorá podniká alebo vykonáva

¹ ŠLOSÁROVÁ, Anna. 2011. Účtovníctvo, Iura Edition, STR.98. ISBN 978-80-8078-418-8

samostatnú zárobkovú činnosť.² Účtovné jednotky sú všetky firmy, spoločnosti, živnostníci ale aj neziskové organizácie a družstvá, ktoré majú povinnosť viesť účtovníctvo. Stav účtovnej jednotky vidíme v účtovnej závierke – je to prezentácia skutočností, ktoré sú predmetom účtovníctva, poskytovaná osobám, ktoré tieto informácie využívajú.³ V účtovnej závierke nájdeme súhrnné informácie o stave podniku za posledný rok, ktoré pomáhajú manažérom a investorom pri rozhodovaní a plánoch do budúcnosti. Ak majetok nevieme oceniť inak môžeme si na stanovenie jeho hodnoty privolať znalca – ten je splnomocnený štátom vykonávať znaleckú činnosť. Znalecká činnosť je špecializovaná odborná činnosť kde znalec vydá odborné stanovisko a znalecký posudok. Znalec vykonáva znaleckú činnosť osobne, riadne, v určenej lehote, účelne, hospodárne a nestranne.⁴

Oceňovanie - aby bolo účtovníctvo správne je potrebné presne oceniť majetok podniku. Ocenenie je proces určovania súčasnej hodnoty aktív.⁵ Ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka, je účtovná jednotka povinná toto ocenenie upraviť v súlade s účtovnými zásadami a účtovnými metódami. Opravné položky sú jedným z nástrojov úpravy hodnoty ocenenia majetku, tvoríme ich na základe zásady opatrnosti. Ocenenie majetku sa upraví opravnými položkami v prípade, keď existuje opodstatnený predpoklad zníženia hodnoty majetku pod jeho účtovnú hodnotu. Ak nastane zmena predpokladu zníženia hodnoty, opravné položky sa zrušia alebo sa zmení ich výška.⁶ Princíp pravdivého a verného zobrazenia sa používa v právnej úprave účtovníctva v Slovenskej republike, v účtovných zásadách podľa smernice Európskej únie o účtovných závierkach, zásadách podľa IFRS aj zásadách podľa US GAAP (United States Generally Accepted Accounting Principles).

Zásadu opatrnosti charakterizuje vo svojej knihe profesorka Ing. Anna Šlosárová Účtovníctvo (2011) ako rozumný odhad krokov, ktoré v účtovnej jednotke zabraňujú tomu, aby sa riziká a straty prenášali do budúcnosti. Je to prístup účtovnej jednotky k odhadom v neistých podmienkach, pri ktorom majetok a výnosy sa nenadhodnocujú a záväzky a

² ŠLOSÁROVÁ, Anna. 2011. Účtovníctvo, Iura Edition, STR.7. ISBN 978-80-8078-418-8

³ ŠLOSÁROVÁ, Anna, Blahušiaková Miriama. 2017. Analýza účtovnej závierky, Wolters Kluwer, STR.69. ISBN 978-80-8168-589-7

⁴ Zákon č 382/2004 Z.z., Zákon o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov, § 16 Znalecká činnosť, ods. 1,2.

⁵ SIMKOVIC, Michael. 2017. The Evolution of Valuation in Bankruptcy, American Bankruptcy Law Journal. SSRN 2810622

⁶ ŠLOSÁROVÁ, Anna, Blahušiaková Miriama. 2017. Analýza účtovnej závierky, Wolters Kluwer, STR.106. ISBN 978-80-8168-589-7

náklady sa nepodhodnocujú.⁷ Účtovná jednotka ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka, zohľadňuje všetky predpokladané riziká a straty týkajúce sa majetku a záväzkov, ktoré sú jej známe do dňa zostavenia účtovnej závierky.

Zásada opatrnosti sa zabezpečuje tromi princípmi:

- *Imparitný (nerovnaký) princíp* – očakávané ale neurčité výnosy sa neúčtujú a v účtovnej závierke nevykazujú. Účtujú a vykazujú sa, keď sú realizované.

Nerealizované straty – účtujú a vykazujú sa v účtovnej závierke.

Nerealizované zisky – neúčtujú a nevykazujú sa v účtovnej závierke.

- *Realizačný princíp* - účtujú a vykazujú sa len tie výnosy ktoré boli realizované ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka. Výnosy sa môžu uznať len v tom účtovnom období, v ktorom bol majetok predaný.
- *Princíp nižšej (najnižšej) ceny* – majetok sa vykáže v súvahe v ocenení najnižšou cenou, ktorú umožňuje použiť pri danom druhu majetku právna úprava.⁸

1.2 Právna úprava a význam opravných položiek v Slovenskej republike

V legislatíve Slovenskej republiky podrobnosti o postupoch účtovania opravných položiek upravuje Opatrenie Ministerstva financií SR č. 23054/2002-92 zo 16. decembra 2002. Konkrétne sa opravným položkám venuje § 18 Zásady pre tvorbu a zúčtovanie opravných položiek. Tu nájdeme aj ich definíciu:

Opravná položka sa tvorí:

- na základe zásady opatrnosti – s prihliadnutím na riziká a straty pri odhade súčasných a budúcich javov,
- ak je opodstatnené predpokladať, že nastalo zníženie hodnoty majetku oproti jeho oceneniu v účtovníctve – ak nastala skutočnosť, ktorá je dôvodom na odhad

⁷ ŠLOSÁROVÁ, Anna. 2011. Účtovníctvo, Iura Edition, STR.113. ISBN 978-80-8078-418-8

⁸ ŠLOSÁROVÁ, Anna. 2011. Účtovníctvo, Iura Edition, STR.113-114. ISBN 978-80-8078-418-8

zníženia budúcich ekonomických úžitkov z tohto majetku, tak predpoklad zníženia hodnoty majetku je opodstatnený.⁹

Opravná položka sa účtuje v sume opodstatneného predpokladu zníženia hodnoty majetku oproti jeho oceneniu v účtovníctve (rozdiel medzi ocenením v účtovníctve a súčasným ocenením) , pričom predpoklad musí byť opodstatnený – nastala skutočnosť ktorá je dôvodom na odhad zníženia budúcich ekonomických úžitkov z tohto majetku. Ocenením v účtovníctve sa rozumie ocenenie po zohľadnení zaúčtovaných odpisov a už v minulosti vytvorených opravných položiek. Ak nastane zmena predpokladu zníženia hodnoty majetku, opravná položka sa zruší alebo sa zmení jej výška. Z uvedeného vyplýva, že opravné položky sa vytvárajú pri prechodnom znížení hodnoty majetku, ktoré nemá trvalý, ale len dočasný charakter. Spôsob tvorby a zaúčtovania opravných položiek sa uvádza vo vnútornom predpise účtovnej jednotky.

Ku dňu zostavenia účtovnej závierky, sa posudzuje opodstatnenosť a výška účtovania tvorby opravných položiek a trvania opodstatnenosti existencie už vytvorených opravných položiek. Opravná položka sa dotvorí, ak sa zistí, že zníženie hodnoty majetku je vyššie. Ak je zníženie hodnoty nižšie, vytvorená opravná položka sa rozpustí. Opravné položky sa tvoria len k majetku, pričom zníženie hodnoty majetku sa stanovuje odhadom - ide o predpoklad účtovnej jednotky. Účtujú a vykazujú sa ako korekčné položky k majetku – kontraaktívne účty. Nesmú mať aktívny zostatok.

Inventarizáciou sa overuje opodstatnenosť ich existencie a výšky. V odbonej publikácii autor uvádza, že: „Inventarizáciou overuje účtovná jednotka, či stav majetku, záväzkov a rozdielu majetku a záväzkov účtovníctve zodpovedá skutočnosti. Inventarizácia je teda porovnanie účtovného stavu so skutočným stavom.“¹⁰

Opravné položky sa môžu tvoriť na:

- Dlhodobý majetok
 - a) odpísaný
 - b) neodpísaný
- Finančný majetok
 - a) dlhodobý

⁹ Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky. 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, § 18 Zásady pre tvorbu a zúčtovanie opravných položiek, ods. 1

¹⁰ FARKAŠ, Richard. 2010. Účtovná závierka obchodných spoločností v Slovenskej republike, Iura Edition, STR.29, ISBN 978-80-8078-318-1

b) krátkodobý

- Zásoby
- Pohľadávky

Podľa zákona o dani z príjmov daňovo uplatniteľné sú len tieto opravné položky: opravné položky k nadobudnutému majetku - pričom nové opravné položky sa už netvoria, (doúčtovávajú sa opravné položky vytvorené do 31. 12. 2002), nepremlčaným pohľadávkam, pohľadávkam voči dlžníkom v konkurznom a reštrukturalizačnom konaní (ak bolo zahrnuté do základu dane), nepremlčaným pohľadávkam, ktoré tvoria banky a pobočky zahraničných bánk, nepremlčaným pohľadávkam z poistenia, nepremlčaným pohľadávkam zdravotných poisťovní (okrem pohľadávok z verejného zdravotného poistenia prislúchajúcich k výnosom oslobodeným od dane) a nepremlčaným pohľadávkam voči osobám v rezolučnom konaní.¹¹

Opravné položky, ktoré nespĺňajú podmienky ustanovené v § 20 zákona o dani z príjmov (tzv. nezákonné, resp. ostatné opravné položky), podľa § 21 ods. 2 písm. j) zákona o dani z príjmov nie sú daňovými výdavkami a výsledok hospodárenia pri zisťovaní základu dane sa zvýši o sumu týchto opravných položiek. Pri zúčtovaní nezákonných opravných položiek sa uplatňuje § 17 ods. 23 zákona o dani z príjmov, podľa ktorého sa zrušenie opravnej položky do základu dane nezahŕňa. Pri zúčtovaní ostatnej opravnej položky v prospech nákladového účtu sa zaúčtovaná hodnota pri vyčíslení základu dane od výsledku hospodárenia odpočíta.

1.3 Právna úprava a význam opravných položiek v zahraničí

Harmonizácia účtovníctva v Európe bola naštartovaná postupným prechodom z Direktív Európskej únie na Medzinárodné štandardy IAS/IFRS. Aj keď majú povinnosť vykazovať podľa IAS/IFRS v Európskej únii len veľké spoločnosti kótované na svetových burzách, je národným legislatívam daná možnosť rozšíriť tento postup účtovania aj na nižšie úrovne podnikov. Cieľom a zmyslom IFRS je zjednotenie medzinárodných účtovných štandardov na úrovni zostavovania účtovnej závierky a teda čo najväčšia porovnateľnosť účtovných závierok na celom svete. Mnohé účtovné jednotky zostavujú účtovnú závierku podľa IAS/IFRS dobrovoľne. Nás bude zaujímať najmä štandard IAS 36

¹¹ Zákon č 595/2003 Z.z., Zákon o dani z príjmov, § 20 Rezervy a opravné položky, ods. 2.

- Zníženie hodnoty majetku a štandard IAS 2 - Zásoby a ich ocenenie, z ktorého môžeme vyčísliť výšku opravnej položky ak existuje opodstatnený predpoklad na jej tvorbu.

IAS 36 , Zníženie hodnoty majetku

V Medzinárodnom účtovnom štandarde sa uvádza, že „Cieľom tohto štandardu je predpísať postupy, ktoré účtovná jednotka používa, aby zabezpečila, že účtovná hodnota jej majetku nie je vyššia, ako je jeho spätné ziskateľná suma. O majetku sa účtuje vo vyššej sume, ako je jeho spätné ziskateľná suma, ak jeho účtovná hodnota prevyšuje sumu ziskateľnú z používania alebo predaja majetku. V tomto prípade sa majetok vykazuje ako majetok so zníženou hodnotou a v štandarde sa požaduje, aby účtovná jednotka vykazovala stratu zo zníženia hodnoty. V tomto štandarde sa takisto stanovuje, kedy by účtovná jednotka mala zrušiť stratu zo zníženia hodnoty a predpisujú sa povinné zverejnenia.“¹²

Štandard uplatňujeme pri účtovaní zníženia hodnoty každého majetku, okrem zásob, majetku vznikajúcemu v rámci zmlúv o zhotovení, odložených daňových pohľadávok, majetku vznikajúcemu v rámci zamestnaneckých požitkov, alebo majetku klasifikovanému ako držaný na predaj, pretože existujú štandardy uplatniteľné na takýto majetok a obsahujú požiadavky na vykazovanie a oceňovanie tohto majetku.¹³

Spätné ziskateľná suma aktíva alebo peňazotvornej jednotky je buď jeho reálna hodnota po odpočítaní nákladov na predaj alebo, ak je vyššia, jeho hodnota z používania. Hodnota z používania je súčasná hodnota budúcich peňažných tokov, ktoré sa očakávajú z majetku alebo z jednotky generujúcej peňažné prostriedky. Nie je potrebné, aby účtovná jednotka určila obidve oceňovacie základne - aj reálnu hodnotu po odpočítaní nákladov na predaj, aj hodnotou z používania. Z definície vyplýva, že je postačujúce, ak jedna z týchto oceňovacích základní prevyšuje účtovnú hodnotu majetku alebo jednotky generujúcej peňažné prostriedky, a účtovná jednotka nebude tvoriť opravnú položku. Autorky Bednárová a Šlosárová v odbornej publikácii uvádzajú kedy sa uplatňuje testovanie majetku nasledovne:

„Štandard vyžaduje testovanie majetku:

- ak existuje náznak (tzv. indikátor) zníženia jeho hodnoty ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka;

¹² Medzinárodný účtovný štandard IAS 36, Zníženie hodnoty majetku, ods. 1,

¹³ Medzinárodný účtovný štandard IAS 36, Zníženie hodnoty majetku, ods. 2-3,

- všetkého dlhodobého majetku - ak existuje náznak každoročne, kedykoľvek počas účtovného obdobia; bez ohľadu na to či existuje náznak každoročne, kedykoľvek počas účtovného obdobia, vždy v rovnakom čase pre nehmotný majetok s neurčitelnou dobou životnosti a nehmotný majetok, ktorý ešte nie je k dispozícii na používanie a jednotky generujúce peňažné prostriedky, ku ktorým sa alokoval goodwill.“¹⁴

Dlhodobý nehmotný majetok možno rozdeliť podľa doby použiteľnosti na nehmotný majetok s určitelnou dobou použiteľnosti a nehmotný majetok s neurčitelnou dobou použiteľnosti. Od určiteľnosti doby použiteľnosti sa odvíja aj amortizácia a testovanie dlhodobého nehmotného majetku a zníženie hodnoty.

Podľa IAS 36 pozostáva postup zisťovania znižovania hodnoty majetku z testovania na zníženie hodnoty, ktoré sa vykoná ak existujú udalosti naznačujúce zníženie hodnoty majetku alebo jednotky generujúcej finančné prostriedky (externé a interné zdroje informácií). Hodnota majetku sa zníži prostredníctvom opravných položiek.

IAS 2 , Zásoby

V Medzinárodnom účtovnom štandarde sa uvádza, že: „Cieľom tohto štandardu je určiť spôsob účtovného zobrazenia zásob. Kľúčovou otázkou pri účtovaní zásob je výška nákladov, ktoré sa majú vykázat ako majetok a prenášať do budúceho obdobia, až do vykázania súvisiacich výnosov. Tento štandard poskytuje návod na určenie obstarávacej ceny a jej následného vykázania ako nákladu, vrátane všetkých znížení hodnoty na čistú realizovateľnú hodnotu. Štandard takisto poskytuje návod na oceňovacie vzorce, ktoré sa používajú na priradenie nákladov k zásobám.“¹⁵ Predmetom tohto štandardu nie sú: zásoby nedokončenej výroby, ktoré sú predmetom zákazkovej výroby; biologický majetok súvisiaci s poľnohospodárskou činnosťou v období zberu úrody.

Čistá realizovateľná hodnota je odhadovaná predajná cena po odpočítaní odhadovaných nákladov na dokončenie a odhadovaných nákladov na uskutočnenie predaja. Zásoby sa oceňujú vo všeobecnosti pri prvotnom a následnom oceňovaní, nižšou sumou z obstarávacích nákladov a čistej realizačnej hodnoty. Čistá realizačná hodnota sa

¹⁴ BEDNÁROVÁ, Beáta; ŠLOSÁROVÁ, Anna, 2015, Oceňovanie ako metodický prostriedok účtovníctva, Wolters Kluwer, str. 93 - 94, ISBN 9780-80-8168-314-5

¹⁵ Medzinárodný účtovný štandard IAS 2, Zásoby, ods.1.

použije pri oceňovaní zásob v prípade, ak sa očakáva, že úžitky zo zásob budú nižšie, ako je ich ocenenie v účtovníctve a účtovná jednotka by v súlade so zásadou opatrnosti nemala vykazovať majetok v ocenení vyššom ako sa vykazujú úžitky z majetku pri jeho realizácii. Ide o zásoby, ktoré sú poškodené, úplne alebo čiastočne zastarané, zásoby ktorých predajné ceny poklesli.

Ocenenie zásob v čistej realizačnej hodnote vychádza z odhadov účtovnej jednotky. V prípade, ak sa účtovná hodnota zásob znižuje na čistú realizačnú hodnotu, vykazuje účtovná jednotka tento rozdiel ako náklad, formou tvorby opravnej položky.¹⁶

1.4 Opravné položky a ich použitie

V tejto podkapitole si priblížime použitie oprávnených položiek v účtovníctve. Opodstatnenosť ich použitia určuje výsledok inventarizácie. V prípade potrebnosti sa oprávnené položky tvoria pri nákladoch. Ich následkom je ovplyvnenie pôvodného ocenenia majetku a výšky výsledku hospodárenia. Priblížime si problematiku opravných položiek k dlhodobému majetku, finančnému majetku, zásobám a pohľadávkam.

Opravné položky k dlhodobému majetku

Pri dlhodobom majetku rozlišujeme či sa jedná o majetok odpisovaný alebo neodpisovaný. Pri odpisovanom dlhodobom majetku opravnú položku tvoríme, ak predpokladané budúce ekonomické úžitky z tohto majetku sú nižšie ako jeho ocenenie v účtovníctve, pričom porovnávame zostatkovú cenu. Pri neodpisovanom dlhodobom majetku opravnú položku tvoríme ak predpokladané budúce ekonomické úžitky z tohto majetku sú nižšie ako jeho ocenenie v účtovníctve. Vždy berieme do úvahy aj už vytvorené opravné položky.¹⁷

Pri stanovení predpokladaných ekonomických úžitkov je potrebné porovnať:

- predpokladanú predajnú cenu zníženú o náklady na predaj,

¹⁶ BEDNÁROVÁ, Beáta; ŠLOSÁROVÁ, Anna, 2015, Oceňovanie ako metodický prostriedok účtovníctva, Wolters Kluwer, str. 88, ISBN 9780-80-8168-314-5

¹⁷ Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky. 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, § 18 Zásady pre tvorbu a zúčtovanie opravných položiek, ods. 4

- predpokladanú hodnotu ďalšieho využívania dlhodobého majetku účtovnou jednotkou, ktorá bude majetok využívať len pre svoje potreby.

Opravné položky k dlhodobému majetku sa tvoria vo výške kladného rozdielu účtovnej hodnoty majetku a hodnoty predpokladaných budúcich ekonomických úžitkov alebo kladného rozdielu účtovnej hodnoty majetku a predpokladanej predajnej ceny majetku po odpočítaní nákladov na predaj (za predpokladu že predajná cena je vyššia ako hodnota predpokladaných budúcich ekonomických úžitkov).

Opravné položky k finančnému majetku

Opravné položky k finančnému majetku tvoríme, ak predpokladané budúce ekonomické úžitky sú nižšie ako ich ocenenie v účtovníctve (ocenenie už po zohľadnení vytvorenej opravnej položky).¹⁸ Opravnú položku tvoríme vo výške kladného rozdielu účtovnej hodnoty finančného majetku a hodnoty predpokladaných budúcich úžitkov tohto majetku.

Opravné položky k zásobám

Opravné položky k zásobám tvoríme, ak je opodstatnené predpokladať, že budúce ekonomické úžitky z tohto majetku sú nižšie ako ich ocenenie v účtovníctve.¹⁹ Tvoríme ich vo výške rozdielu medzi ocenením zásob v účtovníctve a ich čistou realizačnou hodnotou. Čistá realizačná hodnota - predpokladaná predajná cena znížená o predpokladané náklady súvisiace s ich predajom. Podstata tejto úpravy je aby ocenenie zásob v účtovníctve nebolo vyššie ako jeho predpokladaná predajná cena alebo použitie pre vlastné potreby.

Opravná položka vytvárame v týchto prípadoch:

- ak je obstarávacía cena nakupovaných zásob vyššia ako ekonomické úžitky z použitia pre vlastné potreby účtovnej jednotky alebo z predaja tovaru
- ak vlastné náklady zásob vlastnej výroby sú vyššie, ako budú ich ekonomické úžitky z použitia pre vlastné potreby účtovnej jednotky alebo z predaja, pričom ekonomický úžitok môže byť znížený v dôsledku:
- poklesu ich predajnej ceny,

¹⁸ Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky. 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, § 18 Zásady pre tvorbu a zúčtovanie opravných položiek, ods. 6

¹⁹ Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky. 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, § 18 Zásady pre tvorbu a zúčtovanie opravných položiek, ods. 5

- nepotrebnosti, nadbytočnosti zásob,
- zvýšenia nákladov na dokončenie zásob.²⁰

Účtovanie o opravných položkách k zásobám neovplyvňuje základ dane – ide o nedaňové opravné položky.²¹

Opravné položky k pohľadávkam

Opravné položky k pohľadávkam tvoríme hlavne pri pohľadávkach, pri ktorých je opodstatnené predpokladať, že ich dlžník čiastočne alebo úplne nezaplatí a pri sporných pohľadávkach voči dlžníkovi, s ktorým sa vedie spor o ich uznanie.²² Tvoríme ich vo výške kladného rozdielu účtovnej hodnoty pohľadávky a hodnoty predpokladaného zaplatenia pohľadávky dlžníkom. Opravné položky k dlhodobým pohľadávkam a pohľadávkam ako pôžičky tvoríme úpravou hodnoty týchto pohľadávok alebo pôžičiek na jej súčasnú hodnotu, napríklad metódou efektívnej úrokovej miery. Opravné položky tiež tvoríme vo výške kladného rozdielu menovitej hodnoty pohľadávky a jej súčasnej hodnoty.²³

Zvláštna podmienka pre daňové uznanie tvorby opravných položiek k nepremlčaným pohľadávkam, pri ktorých je riziko, že ju dlžník úplne alebo čiastočne nezaplatí je aby tieto pohľadávky boli zahrnuté do zdaniteľných príjmov, tiež ich musíme pri vzniku pohľadávky zaúčtovať do výnosov a zahrnúť do základu dane.

Keď vytvoríme opravné položky k nepremlčaným pohľadávkam v súlade postupmi účtovania, z daňového pohľadu sú takto vytvorené opravné položky v roku ich zaúčtovania daňovým výdavkom vo výške, v akej boli zaúčtované, najviac však do výšky ustanovenej zákonom o dani z príjmu.²⁴ Podľa § 20 ods. 22 zákona o dani z príjmov účinného od 1.1.2016 sa opravná položka k príslušenstvu pohľadávky, pri ktorom je riziko, že ho dlžník úplne alebo čiastočne nezaplatí zahrnie do daňových výdavkov výšky 100% hodnoty príslušenstva alebo jeho neuhradenej časti, ak od splatnosti pohľadávky, ku ktorej sa

²⁰ Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky. 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, § 23 Podrobnosti o postupoch účtovania pri oceňovaní zásob ku dňu inventarizácie a pri uzavieraní účtovných kníh, ods. 1

²¹ GAŠPÁROVÁ, Eva. Daňový a účtovný poradca podnikateľa, Žilina, 15/2015, str. 42

²² Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky. 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, § 18 Zásady pre tvorbu a zúčtovanie opravných položiek, ods. 7

²³ GAŠPÁROVÁ, Eva. Daňový a účtovný poradca podnikateľa, Žilina, 15/2015, str. 43

²⁴ GAŠPÁROVÁ, Eva. Daňový a účtovný poradca podnikateľa, Žilina, 15/2015, str. 46

príslušenstvo viaže, uplynula doba dlhšia ako 1080 dní a príslušenstvo bolo zahrnuté do zdaniteľných príjmov.

Opravné položky tvoríme aj k pohľadávkam ktoré nie sú uznané ako daňový výdavok sú to pohľadávky, nezahrňované do príjmov, príslušenstvo k pohľadávkam (úroky, poplatky), k pohľadávkam nadobudnutým postúpením a k pohľadávkam, ktoré možno vzájomne započítať so splatnými záväzkami voči dlžníkovi a k pohľadávkam, ktoré tvoria položku znižujúcu základ dane, pretože podľa § 17 ods. 19 zákona o dani z príjmov sa zahrnú do zdaniteľných príjmov až po ich inkase.²⁵

²⁵ GAŠPÁROVÁ, Eva. Daňový a účtovný poradca podnikateľa, Žilina, 15/2015, str. 48

2 Ciele práce, metodika práce a metódy skúmania

Ciele práce

Hlavným cieľom našej bakalárskej práce bolo objasniť problematiku opravných položiek a aplikovať spôsoby použitia a ich oceňovania na piatich prípadoch.

Hlavný cieľ napĺňa päť špecifických cieľov:

- charakteristika základných pojmov - účtovníctvo, účtovná jednotka, oceňovanie, zásada opatrnosti, znalec, znalecký posudok
- definovanie opravných položiek a špecifikácia druhov opravných položiek,
- ukotvenie problematiky v legislatíve Slovenskej republiky a medzinárodných štandardoch IAS,
- aplikácia spôsobov oceňovania v účtovných prípadoch fiktívnych účtovných jednotiek,
- vyvodenie relevantných záverov aplikácie účtovných prípadov.

Charakteristika objektu skúmania

Objektom skúmania v bakalárskej práci bolo sedem fiktívnych účtovných jednotiek v piatich prípadoch. Pre ľahšie orientovanie sa v použitých účtovných prípadoch sme sa rozhodli priradiť účtovným jednotkám fiktívne názvy.

Metodika práce a metódy skúmania

Pri spracovaní teoretických poznatkov o opravných položkách a ich oceňovaní sme použili metódy analýzy, komparácie a deskripcie. Analyzovali a následne sme využili legislatívne zdroje Slovenskej republiky a nariadenia Európskej únie. Neopomenuli sme ani na odborné časopisecké, elektronické zdroje a literárne zdroje pričom kľúčovou bola kniha Ocenenie ako metodický prostriedok účtovníctva od prof. Ing. Šlosárovej, PhD. a Ing. Benárovej, PhD.

Ťažiskovou normou pre legislatívne vymedzenie opravných položiek bolo opatrenie Ministerstva financií SR zo 16. decembra 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva. Pre definovanie účtovníctva, účtovnej jednotky, oceňovaní, znalca, znaleckom posudku a zásady opatrnosti sme ako zdrojovú

dokumentáciu použili zákon č 431/2002 Z.z. o účtovníctve, vyhlášku č. 492/2004 Z. z. o stanovení všeobecnej hodnoty majetku, zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov, zákon č. 7/2005 Z.z., o konkurze a reštrukturalizácii a zákon č 382/2004 Z.z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

V jednotlivých príkladoch sme použili metódu deskripcie, prehľadne sme opísali subjekty skúmania a špecifikovali sme účtovné prípady. Priradili sme účtovným jednotkám počiatočné stavy majetku, s ktorými sme podľa situácie ďalej pracovali, čím sme vypočítali jednotlivé výšky opravných položiek a znázornili si ich zaúčtovanie.

Pre každý príklad sme si vymysleli inú situáciu aby sme mohli postupne prezentovať opravné položky k dlhodobému majetku, k finančnému majetku, k zásobám a pohľadávkam

V príkladoch sme použili nasledovné výskumné a účtovné metódy vyhodnotenia a interpretácie výsledkov.

Príklad č.1: Použili sme komparáciu oceňovania zníženia hodnoty majetku v našej právnej úprave a podľa medzinárodného štandardu IAS 36 – zníženie hodnoty majetku pri dlhodobom majetku.

Príklad č.2: Použili sme metódu vlastného imania na ocenenie finančného majetku.

Príklad č.3: Použili sme komparáciu - porovnali sme metódy zníženia hodnoty zásob v slovenskej a medzinárodnej legislatíve – konkrétne podľa štandardu IAS 2 – zásoby.

Príklad č.4: Komparáciou jednoduchého odúročenia a výpočtu v programe Excel cez funkciu XNPV sme porovnali oceňovanie súčasnej hodnoty pohľadávky.

Príklad č.5: Postupom podľa zákona o dani z príjmov sme vyčíslili výšku opravných položiek k pohľadávke.

Opravné položky vyčíslujú prechodné zníženie hodnoty majetku, preto je dôležité správne ocenenie. V jednotlivých podkapitolách porovnáme národnú a nadnárodnú právnu úpravu pri správnom ocenení majetku, porovnáme postupy pri ocenení opravných položiek a tiež tieto opravné položky zaúčtujeme.

3 Výsledky práce a diskusia

3.1 Opravné položky k dlhodobému majetku – oceňovanie

Pri dlhodobom majetku (ďalej len „DM“) musíme rozlišovať či ide o odpisovaný alebo neodpisovaný dlhodobý majetok. Pri vytváraní opravných položiek pri odpisovanom dlhodobom majetku zoberieme do úvahy oprávky prípadne už vytvorené opravné položky t.j. porovnávame zostatkovú cenu s budúcimi ekonomickými úžitkami. Pri neodpisovanom jednoducho porovnávame ocenenie v účtovníctve s budúcimi ekonomickými úžitkami. Ak sú budúce ekonomické úžitky nižšie pri zostavovaní účtovnej závierky vytvoríme opravnú položku. Túto metódu v prvom prípade porovnáme so štandardom IAS 36 – zníženie hodnoty majetku. Tento štandard vyžaduje testovanie majetku každoročne v tom istom čase ak existuje náznak zníženia hodnoty majetku ku dňu, ku ktorému sa zostavuje účtovná závierka.

Opravné položky (ďalej len „OP“) k dlhodobému majetku účtujeme na ťarchu príslušného účtu účtovnej skupiny 09 (opravné položky k dlhodobému majetku) so súvzťažným zápisom k účtu 553 (tvorba a zúčtovanie opravných položiek k dlhodobému majetku).²⁶ V nasledujúcich príkladoch budeme vyradovať dlhodobý hmotný majetok z dôvodu predaja kde sa opravné položky podľa postupov účtovania účtujú na ťarchu vecne príslušných súvahových účtov OP so súvzťažným zápisom v prospech príslušných účtov majetku a pri odpisovanom DM v prospech vecne príslušných účtov oprávok k dlhodobému majetku.²⁷

Príklad č.1:

Spoločnosť Lisa, s.r.o. sa zberá poskytovaním poradenských služieb. Je platiteľom dane z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“). Vlastní administratívnu budovu a zalesnenú pôdu ktoré chce ponúknuť na predaj. Budova je dlhodobý majetok s obstarávacou cenou (ďalej

²⁶ Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky. 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, § 18 Zásady pre tvorbu a zúčtovanie opravných položiek, ods. 7

²⁷ Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky. 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, § 18 Zásady pre tvorbu a zúčtovanie opravných položiek, ods. 13

len OC) 520 000,00 €, zároveň pri nej boli po dobu 5 rokov účtovné odpisy v mesačnej výške rovnomerného odpisu 1 083,00 €. Lesná pôda je v účtovnej hodnote 25 000,00 €. V rámci inventarizácie spoločnosť prehodnotila ocenenie týchto dvoch objektov, privolaný znalec odhadol predpokladané budúce využitie budovy na 350 000,00 € a predpokladanú predajnú cenu (ďalej len PPC) zníženú o náklady na predaj odhadla na 400 000,00 €. Oprávky za 5 rokov k budove predstavujú sumu 64 980,00 €.

Administratívna budova :

Zníženie hodnoty podľa legislatívy SR : Opravnú položku vypočítame ako rozdiel predpokladanej predajnej ceny (ďalej len „PPC“) a zostatkovej hodnoty. V prvom kroku si vypočítame výšku zostatkovej ceny (ďalej len „ZC“) ako rozdiel obstarávacej ceny a oprávok k budove.

$$1. \text{ Zostatková cena} \quad ZC = OC - \text{Oprávkky}$$

$$ZC = 520\,000,00 \text{ €} - 64\,980,00 \text{ €}$$

$$ZC = 455\,020,00 \text{ €}$$

V druhom kroku vyčíslime výšku samotnej opravnej položky.

$$2. \text{ Opravná položka} \quad OP = ZC - PPC$$

$$OP = 455\,020,00 \text{ €} - 400\,000,00 \text{ €}$$

$$OP = 55\,020,00 \text{ €}$$

Opravnú položku vo výške 55020,00 € zaúčtujeme interným účtovným dokladom (ďalej len IÚD) na stranu Má Dať (ďalej len „MD“) 553 – tvorba a zúčtovanie opravných položiek k dlhodobému majetku a na stranu Dať (ďalej len „D“) 092 – opravné položky k dlhodobému majetku.

Dátum	Doklad	Účtovný prípad	Suma v €	MD	D
31.12.2016	IÚD	Tvorba OP k budove	55 020.-	553	092

Tabuľka č.1: Účtovanie opravných položiek k dlhodobému hmotnému majetku

Zníženie hodnoty podľa IAS 36: Zníženie hodnoty majetku vypočítame ako rozdiel spätne získateľnej sumy alebo hodnoty z používania a účtovnej hodnoty. Ak by jedna z týchto hodnôt bola vyššia ako účtovná hodnota – OP nevytvárame. Účtovná hodnota je v našom prípade obstarávacia cena ponížená o oprávky. Keďže budovu chceme predať spätne získateľná suma je trhovú cenu odhadnutú odhadcom.

$$\text{Účtovná hodnota} = 520\,000,00 \text{ €} - 64\,980,00 \text{ €} = 455\,020,00 \text{ €}$$

$$\text{Zníženie hodnoty majetku} = 455\,020,00 \text{ €} - 400\,000,00 \text{ €} = 55\,020,00 \text{ €}$$

Zníženie hodnoty majetku zaúčtujeme rovnako ako opravnú položku v tabuľke č.1.

V nasledujúcom účtovnom období, ak sa budova predá, do dňa predaja účtujeme mesačné odpisy, pri predaji zúčtujeme opravnú položku a zostatkovú cenu budovy a budovu vyradíme z účtovníctva. V nasledujúcom zaúčtovaní ukážeme prípad keď budovu predáme 1. septembra. V mesiacoch január až august sme ešte k majetku vytvorili oprávky v hodnote 8 x výška mesačného odpisu 1083,00€ čo predstavuje 8 664,00 €. Budova sa predáva v sume 400 000,00 € bez DPH. Ešte predtým interným účtovným dokladom zaúčtujeme opravnú položku k budove na ťarchu účtu oprávky k budove (081) a prospech účtu OP k DHM (092) čím sa opravná položka zruší. Následne môžeme vyčíslit' a zaúčtovať zostatkovú cenu budovy. ZC vypočítame ako obstarávaciu cenu nehnuteľnosti poníženú o oprávky, novovytvorené oprávky a OP. $ZC = 520\,000,00 \text{ €} - 64\,980,00 \text{ €} - 8\,664,00 \text{ €} - 5\,5020,00\text{€}$, t.j. výška sumy zostatkovej ceny je 391 336,00 €. Po tomto kroku vyradíme budovu z účtovníctva v pôvodnej obstarávacej cene 520 000,00 € a vystavíme faktúru pre kupca (vystavená faktúra – ďalej len „VFA“). 400 000,00 € zaúčtujeme na Tržby z predaja dlhodobého nehmotného majetku a dlhodobého hmotného majetku (641) pričom nezabúdame na DPH (343), ktorá v tomto prípade predstavuje 80 000,00 € a celá čiastka 480 000,00€ pôjde na strane MD na ostatné pohľadávky (315).

Dátum	Doklad	Účtovný prípad	Suma v €	MD	D
1-8/2017	IÚD	Odpisy, 1-8/2017 (8x1083€)	8 664.-	551	081
1.9.2017	IÚD	Zúčtovanie OP k budove	55 020.-	092	081
1.9.2017	IÚD	Zúčtovanie zostatkovej ceny budovy	391 336.-	541	081
1.9.2017	IÚD	Vyradenie budovy z účtovníctva	520 000.-	081	021
1.9.2017	VFA	Predaj budovy			
		- predaj	400 000.-		641
		- DPH	80 000.-		343
		- spolu	480 000.-	315	

Tabuľka č.2: Účtovanie opravných položiek k dlhodobému hmotnému majetku

V prípade že sa budova nepredá, pri zostavovaní nasledujúcej účtovnej závierky porovnáme zostatkovú cenu s predpokladanými budúcimi ekonomickými úžitkami a opravnú položku podľa potreby znížime, zvýšime alebo zrušíme.

Lesná pôda :

Zníženie hodnoty podľa legislatívy SR: Opravnú položku vypočítame ako rozdiel obstarávacej ceny a odhadnutej predajnej ceny. Odhadca určil predpokladanú predajnú cenu zníženú o náklady na predaj na 18 000,00 €. $OP = 25\,000,00\text{ €} - 18\,000,00\text{ €}$

$$OP = 7\,000,00\text{ €}$$

Zníženie hodnoty podľa IAS 36: Rovnako ako pri budove zníženie hodnoty majetku vypočítame ako rozdiel spätne získateľnej sumy alebo hodnoty z používania a účtovnej hodnoty. Účtovná hodnota je obstarávacia cena a spätne získateľná suma je trhovú cenu odhadnutá odhadcom. $\text{Zníženie hodnoty majetku} = 25\,000,00\text{ €} - 18\,000,00\text{ €} = 7\,000,00\text{ €}$

Túto opravnú položku zaúčtujeme ku koncu roku 2016 ako pri administratívnej budove na stranu MD 553- Tvorba a zúčtovanie opravných položiek k dlhodobému majetku a na stranu D 092 – opravné položky k DHM. Pri predaji v nasledujúcom účtovnom období sa opravná položka zruší interným účtovným dokladom v na stranu D 031 – pozemky súvzťazne s účtom opravných položiek k DHM (092), následne pozemok vyradíme z účtovníctva v poníženej cene 18 000,00 €. Prijatú faktúru (ďalej len PFA) od makléra sme zaúčtovali do ostatných služieb (518) na strane MD, súvzťazne s dodávateľmi (321) k strane D. Vystavenú faktúru zaúčtujeme podobne ako pri predaji budovy strana MD – ostatné pohľadávky a strana D tržby z predaja DHM a DNM (dlhodobý nehmotný majetok) + DPH.

Dátum	Doklad	Účtovný prípad	Suma v €	MD	D
31.12.2016	IÚD	Tvorba OP k pôde	7 000.-	553	092
30.1.2017	IÚD	Zrušenie OP k pôde	7 000.-	092	031
30.1.2017	PFA	Faktúra od makléra			
		- cena služby	2 000.-	518	
		- DPH	400.-	343	
		- spolu	2 400.-		321
30.1.2017	IÚD	Vyradenie lesnej pôdy z účtovníctva	18 000.-	541	031

30.1.2017	VFA	Predaj pôdy			
		- predaj	16 000.-		641
		- DPH	3 200.-		343
		- spolu	19 200.-	315	

Tabuľka č.3: Účtovanie opravných položiek k dlhodobému hmotnému majetku

Tento príklad nám ukázal že praktické využitie opravných položiek v slovenskej legislatíve a zníženie hodnoty podľa medzinárodných štandardov môže byť v konečnom výsledku rovnaké. Opravné položky v oboch prípadoch boli vytvorené a názorne sme v tabuľkách č. 1-3 zobrazili aj ich zaúčtovanie a s nimi súvisiacich účtovných prípadov.

3.2 Opravné položky k finančnému majetku – oceňovanie

Opravnú položku k takémuto majetku tvoríme ak je kladný rozdiel medzi predpokladanými budúcimi úžitkami a súčasnou účtovnou hodnotou. Podiel na základnom imaní v iných obchodných spoločnostiach môže byť v účtovnej jednotke ocenený metódou vlastného imania vtedy, ak účtovná jednotka je ich materskou účtovnou jednotkou alebo ak v nich má podstatný vplyv (t.j. najmenej 20% podiel na jej hlasovacích právach)²⁸. Ak účtovná jednotka použije túto metódu ocenenia, je povinná ju použiť na ocenenie všetkých takýchto podielov. Pri výpočte podielu na základnom imaní metódou vlastného imania sa vychádza z údajov o výške podielu tohto finančného majetku. Táto hodnota sa vynásobí podielom na základnom imaní.

Pri finančnom majetku si dávame pozor na to či ide o dlhodobý finančný majetok alebo krátkodobý finančný majetok. Opravné položky účtujeme na ľarchu účtu 565 – Tvorba a zúčtovanie opravnej položky k finančnému majetku so súvzťažným zápisom v prospech príslušných účtov zo skupiny 09 – Opravné položky k dlhodobému majetku (ak ide o dlhodobý finančný majetok) alebo 29 – Opravné položky ku krátkodobému finančnému majetku v prípade krátkodobého finančného majetku.²⁹

²⁸ Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky. 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúci v sústave podvojného účtovníctva, § 14 Zásady pre členenie cenných papierov a podielov a ich účtovanie, ods. 3

²⁹ Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky. 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúci v sústave podvojného účtovníctva, § 18 Zásady pre tvorbu a zúčtovanie opravných položiek, ods. 11

Príklad 2:

Spoločnosť Bart a.s. má v majetku akcie spoločnosti Homer a.s. v obstarávacej cene 60 000,00 € (300 akcií za 200,00 €). Výška základného imania spoločnosti Homer a.s. je 240 000 € - z týchto údajov vypočítame percentuálny podiel spoločnosti Bart a.s..

Percentuálny podiel = $60\,000 / 240\,000 \times 100\% = 0,25 \times 100\% = 25\%$

Podiel spoločnosti Bart a.s. na základnom imaní (ďalej len „ZI“) spoločnosti Homer a.s. predstavuje 25%. Spoločnosť Bart a.s. sa preto rozhodla, že k 31. 12. 2016 všetky podielové cenné papiere ocení na reálnu hodnotu metódou vlastného imania.

Ocenenie akcií spoločnosti Homer a.s.:

Čisté obchodné imanie spoločnosti Homer a.s. zo súvahy za rok 2015 = 120 000,00 €. Reálna hodnota akcií spoločnosti Bart a.s. $120\,000 \times 0,25 = 30\,000,00$ €. Oceňovací rozdiel aktívny $30\,000,00 \text{ €} - 60\,000,00 \text{ €} = -30\,000,00 \text{ €}$. Sumu 30 000,00 € zaúčtujeme na ľarchu účtu 565 – tvorba a zúčtovanie opravných položiek k finančnému majetku 096 - Opravné položky k dlhodobému finančnému majetku.

Dátum	Doklad	Účtovný prípad	Suma v €	MD	D
31.12.2016	IÚD	Tvorba OP k finančnému majetku	30 000.-	565	096

Tabuľka č.4: Účtovanie opravných položiek k dlhodobému finančnému majetku

Ak by k prechodnému zníženiu akcií nedošlo, účtovná jednotka o opravných položkách neúčtuje a nemusí uplatniť ani metódu vlastného imania.

3.3 Opravné položky k zásobám – oceňovanie

Ak je opodstatnené predpokladať, že čistá realizačná hodnota (ďalej len „ČRH“) je nižšia ako ocenenie v účtovníctve, tvoríme opravnú položku k zásobám. ČRH = predpokladaná predajná cena znížená o predpokladané náklady na dokončenie zásob. Tento postup je rovnaký v slovenskej legislatíve aj pre medzinárodné štandardy konkrétne IAS 2 – zásoby. Zásobami rozumieme materiál, tovar, nedokončenú výrobu, polotovary vlastnej výroby, výrobky a zvieratá.

Pri účtovaní zásob rozlišujeme či ide o zásoby vlastnej výroby alebo nie. Opravné položky k zásobám, s výnimkou zásob vlastnej výroby, účtujeme na ťarchu účtu 505 – Tvorba a účtovanie opravných položiek k zásobám k účtovej skupine 19 – Opravné položky k zásobám. Ak sa tvorba opravných položiek týka zásob vlastnej výroby účtujeme ich na ťarchu vecne príslušných účtov účtovej skupiny 61 – Zmeny stavu vnútroorganizačných zásob a súvzťazne k účtovej skupine 19 – Opravné položky k zásobám.

Príklad 3:

Spoločnosť Marge, s.r.o. sa zaoberá maloobchodným predajom športových potrieb. Je platiteľom dane z pridanej hodnoty. Na sklade má 50ks snowboardov, pretože to sú minuloročné modely a v predaji je už aj nová edícia spoločnosť sa rozhodla predajnú cenu znížiť o 50%. Snowboardy na sklade boli v obstarávacej cene 250€ a predávali sa z maržou 25%. V nasledujúcich krokoch vypočítame obstarávaciu cenu tovaru, predajnú cenu s maržou a vypočítame cenu snowboardov so zľavou (tiež cenu so zľavou na jeden ks). Ceny sú bez DPH.

Obstarávacia cena: $OC = 50 \times 250\text{€} = 12\,500\text{€}$

Cena s maržou: $12\,500\text{€} + 25\% = 15\,625\text{€}$

Cena po zľave: $15\,625\text{€} - 50\% = 7\,812,5\text{€}$ (156,25 € na 1ks)

Opravnú položku vypočítame ako rozdiel obstarávacej ceny a novej ceny po zľave (tiež vyčíslime výšku OP pre jeden kus):

$$OP = 12\,500\text{€} - 7\,812,50\text{€}$$

$$OP = 4\,687,50\text{€} \text{ (93,75€ na 1ks)}$$

Opravnú položku vo výške 4 687,50€ naúčtujeme na stranu D 196 - opravné položky k tovaru a na stanu MD 505 - Tvorba a zúčtovanie opravných položiek k zásobám. V nasledujúcom roku sme predali 31 kusov zlacnených snowboardov. Príjmový pokladničný doklad (ďalej len PPD) vo výške $31 \times 156,25\text{€} = 4\,843,75\text{€} + 968,75\text{€ DPH}$ zúčtujeme na stranu MD 211 – pokladnica súvzťazne s účtami 604 – tržby za tovar a 343 – DPH. Zlacnený tovar vyradíme v predajnej cene na ťarchu účtu 504 – predaný tovar a nasledovne zúčtujeme opravnú položku k predanému tovaru (počet predaných kusov x

výška OP na kus = 31x93,75€) na stranu MD 196 – opravné položky k tovaru. Oba účtovné prípady účtujeme súvzťažne s účtom 132 – tovar na sklade a v predajniach.

Dátum	Doklad	Účtovný prípad	Suma v €	MD	D
31.12.2016	IÚD	Tvorba OP k tovaru	4 687,50.-	505	196
1-12/2017	PPD	Predaj tovaru (31ks)			
		- predaj	4 843,75.-		604
		- DPH	968,75.-		343
		- spolu	5 812,50.-	211	
31.12.2017	IÚD	Vyradenie tovaru	4 843,75.-	504	132
31.12.2017	IÚD	Zúčtovanie OP k predanému tovaru (31x93,75€)	2 906,25.-	196	132

Tabuľka č.5: Účtovanie opravných položiek k zásobám

3.4 Opravné položky k pohľadávkam – oceňovanie

Opravné položky k pohľadávkam tvoríme keď máme oprávnený predpoklad že dlžník ju úplne alebo čiastočne neuhradí pričom rozlišujeme či je dlžník konkurznom konaní alebo ide o nepremlčanú pohľadávku. Taktiež ju vytvoríme ak ide o dlhodobú pohľadávku, vtedy pomocou opravnej položky upravujeme výšku pohľadávky na jej súčasnú hodnotu.

Tvorbu opravných položiek k pohľadávkam účtujeme na ľarchu účtu 547 – Tvorba a zúčtovanie opravnej položky k pohľadávke so súvzťažným zápisom v prospech účtu 391 – Opravné položky k pohľadávkam. Krátkodobé aj dlhodobé pohľadávky účtujeme rovnako.³⁰

Príklad 4:

V nasledujúcom príklade si ukážeme dva spôsoby výpočtu súčasnej hodnoty pohľadávky a to jednoduchým odúročením a funkciou programu Excel XNPV. Spoločnosť Abe, s.r.o.

³⁰ Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky. 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva, § 18 Zásady pre tvorbu a zúčtovanie opravných položiek, ods. 11

vykonala rekonštrukciu budovy 14.2.2017 spoločnosti Moe, s.r.o. v sume 65 000€ ktorá bude splatná podľa zmluvy v roku 2020. Úrok z pohľadávky nie je stanovený pretože ide o majetkovo prepojené spoločnosti. V zmysle pravdivého a verného obrazu účtovníctva spoločnosť bude Abe s.r.o. účtovať opravnú položku aby bola výška pohľadávky v súčasnej hodnote.

Jednoduché odúčročenie:

Súčasnú hodnotu vypočítame podľa vzorca: $x_0 = \frac{x_n}{(1+i)^n}$

X0 – súčasná hodnota,

Xn – hodnota po „n“ rokoch pri úrokovej sadzbe „i“,

n – počet rokov,

i – úroková sadzba v desatinných číslach.

Pri úrokovej sadzbe 7% bude súčasná hodnota pohľadávky v jednotlivých rokoch nasledovná:

2017: $65000 / (1+0,07)^3 = 53\,059,36\text{€}$

2018: $65000 / (1+0,07)^2 = 56\,773,52\text{€}$

2019: $65000 / (1+0,07)^1 = 60\,747,66\text{€}$

2020: $65000 / (1+0,07)^0 = 65\,000\text{€}$

Pohľadávku zaúčtujeme v čase jej vzniku na s stranu MD 315 - ostatné pohľadávky stranu D 602 – tržby z predaja služieb. Menovitá hodnota pohľadávky sa upraví v roku 2017 zaúčtovaním OP pohľadávky na stranu D 391 – opravné položky k pohľadávkam a na stranu MD 547 – tvorba a zúčtovanie opravnej položky k pohľadávkam vo výške 11940,64€. Táto suma sa každoročne poníže aby bola pohľadávka v súčasnej hodnote.

Dátum	Doklad	Účtovný prípad	Suma v €	MD	D
14.2.2017	IÚD	Vznik dlhodobej pohľadávky	65 000.-	315	602
31.12.2017	IÚD	Zaúčtovanie OP (65000,00 € – 53059,36 €)	11 940,64.-	547	391
31.12.2018	IÚD	Úprava hodnoty pohľadávky (56773,52 € - 53059,36 €)	3 714,16.-	391	547

31.12.2019	IÚD	Úprava hodnoty pohľadávky (60747,66 € – 56773,52 €)	3 974,14.-	391	547
31.12.2020	IÚD	Úprava hodnoty pohľadávky (65 000,00 € - 60 747,66 €)	4 252,34.-	391	547

Tabuľka č.6: Účtovanie opravných položiek k pohľadávkam

Funkcia XNPV:

Táto funkcia nám vráti čistú súčasnú hodnotu plánu hotovostných tokov, ktorý nemusí byť pravidelný.³¹ V programe Excel pripravíme tabuľku s dátumami uskutočnenia účtovných prípadov, splatnú sumu priradíme k dátumu splatnosti, k ostatným dátumom nuly. Súčasnú hodnotu počítame podľa vzorca XNPV(sadzba; hodnoty; dátumy), kde sadzba - diskontná sadzba, aplikovaná na hotovostné toky, hodnoty – platby priradené k splátkovému kalendáru, dátumy - splátkový kalendár zodpovedajúci hotovostným platbám.³²

Účtovné obdobie	2017	2017	2018	2019	2020
Splátkový kalendár v €	0.-	0.-	0.-	0.-	65 000.-
Dátum účtovného prípadu	14. 2. 2017	31. 12. 2017	31. 12. 2018	31. 12. 2019	31. 12. 2020
Súčasná hodnota	49 994,29.-	53 049,53.-	56 762,99.-	60 736,40.-	65 000,00.-
Opravná položka	15 005,71.-	11 950,47.-	8 237,01.-	4 236,60.-	0.-
Rozpúšťanie OP		3 055,24.-	3 713,47.-	3 973,41.-	4 263,60.-

Tabuľka č.7: Výpočet opravných položiek k pohľadávkam

Funkcia XNPV vychádza zo zloženého úročenia a počíta s 365 dňovým rokom takže medzi touto funkciou a jednoduchým odročením vidíme isté odchýlky. V druhom prípade sme mali vypočítanú sumu zaúčtovania opravnej položky k 31.12.2017 o 9,83 € vyššiu ale pri celkovej sume 65000,00 € to môžeme považovať za zanedbateľnú čiastku.

Ak zistíme pred rokom 2020 že dlžník nemôže pohľadávku splatiť vytvoríme OP v plnej výške pohľadávky a keď bude uhradená OP zrušíme.

³¹ <https://support.office.com/sk-sk/article/XNPV-funkcia-1b42bbf6-370f-4532-a0eb-d67c16b664b7>

³² <https://support.office.com/sk-sk/article/XNPV-funkcia-1b42bbf6-370f-4532-a0eb-d67c16b664b7>

Príklad 5:

Spoločnosť Milhouse, s.r.o. sa zaoberá predajom stavebného materiálu. Je platcom DPH. V roku 2014 zaúčtovala faktúru s predaným tovarom voči odberateľovi vo výške 10 000€ bez DPH. Faktúra bola splatná do 31.11.2014. Dlžník faktúru neuhradil preto sme tvorili OP v rokoch 2015, 2016 a 2017.

Riadili sme sa zákonom o dani z príjmov a opravnú položku tvorili nasledovne:

Rok 2015 : 20% z výšky pohľadávky, OP = 2 000€

Rok 2016 : 50% z výšky pohľadávky, OP = 5 000€

Rok 2017 : 100% z výšky pohľadávky, OP = 10 000€

Dátum	Doklad	Účtovný prípad	Suma v €	MD	D
1.11.2014	VFA	Predaj tovaru			
		- predaj	1 000.-		601
		- DPH	200.-		343
		- spolu	1 200.-	311	
31.12.2015	IÚD	Zaúčtovanie OP 20% z výšky pohľadávky	2 000.-	547	391
31.12.2016	IÚD	Zaúčtovanie OP 50% z výšky pohľadávky	3 000.-	547	391
31.12.2017	IÚD	Zaúčtovanie OP 100% z výšky pohľadávky	5 000.-	547	391
		spolu	10 000.-		

Tabuľka č.8: Účtovanie opravných položiek k pohľadávkam

V tomto prípade je zákon o dani z príjmov striktný a presne nám určuje po koľkých dňoch môžeme opravné položky z neuhradených pohľadávok zahrnúť do daňových výdavkov - 20% menovitej hodnoty pohľadávky alebo jej nesplatennej časti bez príslušenstva, ak od splatnosti pohľadávky uplynula doba dlhšia ako 360 dní, 50% ak je doba dlhšia ako 720 dní a 100% nad 1080 dní.³³

³³ Zákon č 595/2003 Z.z., Zákon o dani z príjmov, § 20 Rezervy a opravné položky, ods. 14

Záver

Cieľom práce bolo preskúmať charakter opravných položiek a ich oceňovania pri aplikácii na konkrétne účtovné príklady. Hlavný cieľ sme čiastkovo rozdelili na päť špecifických cieľov: charakterizovanie základných pojmov - účtovníctvo, účtovná jednotka, oceňovanie, zásada opatrnosti, znalec, znalecký posudok, definovanie opravných položiek a špecifikácia druhov opravných položiek, problematika zobrazená v legislatíve Slovenskej republiky a medzinárodných štandardoch IAS, spôsobov aplikácie oceňovania v účtovných prípadoch fiktívnych účtovných jednotiek a vyvodenie záverov aplikácie účtovných prípadov.

Ako prvé sme si ozrejmili teoretické poznatky týkajúce sa charakteristiky základných pojmov ako účtovníctvo, účtovná jednotka, oceňovanie, znalec a zásada opatrnosti na ktorej základe sa opravné položky tvoria. Popísali sme legislatívu týkajúcu sa zníženiu ocenenia majetku u nás a medzinárodnými štandardami IAS. V závere prvej teoretickej časti práce sme špecifikovali opravné položky podľa druhov majetku : opravné položky k dlhodobému majetku, k finančnému majetku, k zásobám a pohľadávkam.

Naším hlavným cieľom bolo tieto teoretické poznatky aplikovať do praktickej roviny a vyvodiť závery z týchto príkladov. Opravné položky sa tvoria na základe zásady opatrnosti ak je opodstatnené predpokladať, že nastalo zníženie hodnoty majetku oproti jeho oceneniu v účtovníctve - teda upravujú hodnotu majetku ak je na to opodstatnený predpoklad. Pri porovnávaní medzinárodných štandardov s lokálnou právnou úpravou v prvom prípade som si všimla že štandardy IAS sú napísané voľnejšie, tým pádom umožňujú účtovnej jednotke slobodnejšiu voľbu ich používania ale v oboch prípadoch sa podriaďujú zásade opatrnosti aby verný a pravdivý obraz účtovníctva ostal zachovaný. V tomto prípade sme ukázali že praktické využitie opravných položiek v slovenskej legislatíve a zníženie hodnoty podľa medzinárodných štandardov môže byť rovnaké. V druhom prípade sme ukázali postup oceňovania metódu vlastného imania finančného majetku. Tretí príklad bol venovaný zásobám. V úvode sme zistili že oceňovanie v slovenskej a medzinárodnej legislatíve – konkrétne podľa štandardu IAS 2 – zásoby je v našom prípade totožné pretože záleží od rozhodnutia účtovnej jednotky s ako cenou tovar predá. V štvrtom prípade sme porovnávali oceňovanie súčasnej hodnoty pohľadávky metódou jednoduchého odúročenia a výpočtu v programe Excel cez funkciu XNPV. Odchýlka medzi výsledkami nebola veľká ale keďže funkcia XNPV pracuje na základe

zloženého odúčtenia je presnejšia preto ju považujem za vhodnejšiu. Posledný príklad sa tiež venoval pohľadávkam – konkrétne postupom podľa zákona o dani z príjmov sme vyčíslili výšku opravných položiek k pohľadávke. Pri každom príklade sme uviedli spôsob zaúčtovania v prehľadných tabuľkách.

Pri opravných položkách je základná aplikácia etického princípu pri ich tvorbe a ocenení, keďže mnohé z nich si žiadajú subjektívny úsudok účtovnej jednotky. Postupy môžu byť rôzne ale cieľom je vždy verný a pravdivý obraz účtovníctva.

Zoznam použitej literatúry

1. Knižné publikácie

BEDNÁROVÁ, Beáta; ŠLOSÁROVÁ, Anna, *Oceňovanie ako metodický prostriedok účtovníctva*, 1. vyd. Bratislava: Wolters Kluwer, 2015, ISBN 978-80-8168-314-5

FARKAŠ, Richard, *Účtovná závierka obchodných spoločností v Slovenskej republike*, piate prepracované vydanie: Iura Edition, 2010, ISBN 978-80-8078-318-1

HINKE, Jana, *Účetní systém IAS/IFRS*, 1.vyd. Praha: Krenbrerg Publishing, 2007, ISBN 978-80-903962-2-7

ŠLOSÁROVÁ, Anna, *Účtovníctvo*, 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2011, ISBN 978-80-8078-418-8

ŠLOSÁROVÁ, Anna, Blahušiaková Miriama. *Analýza účtovnej závierky*, Wolters Kluwer, 2017, ISBN 978-80-8168-589-7

2.Právne normy

Opatrenie Ministerstva financií Slovenskej republiky zo 16. decembra 2002 č. 23054/2002-92, ktorým sa ustanovujú podrobnosti o postupoch účtovania a rámcovej účtovej osnove pre podnikateľov účtujúcich v sústave podvojného účtovníctva

Úradný vestník Európskej únie, 29.11.2008, NARIADENIE KOMISIE (ES) č. 1126/2008

Vyhláška č. 492/2004 Z. z. o stanovení všeobecnej hodnoty majetku

Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov

Zákon č 431/2002 Z.z. o účtovníctve

Zákon č. 7/2005 Z.z., o konkurze a reštrukturalizácii

Zákon č 382/2004 Z.z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov

3. Články

GAŠPÁROVÁ, Eva. Rezervy a opravné položky z účtovného a daňového hľadiska, IN *Daňový a účtovný poradca podnikateľa*, Žilina, 15/2015, ISSN 1335-0897

SIMKOVIC, Michael. 2017. *The Evolution of Valuation in Bankruptcy*, American Bankruptcy Law Journal. SSRN 2810622

4. Internetové zdroje

<https://support.office.com/sk-sk/article/XNPV-funkcia-1b42bbf6-370f-4532-a0eb-d67c16b664b7> - podpora používateľov programu Office